

УДК 338.45:69

М.М. Климчук, к.е.н., КНУБА, м. Київ

ІТЕРАЦІЙНО-ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

В статті розроблено ітераційно-інституційну модель забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі, що надасть можливість ідентифікувати прогалини та упередити ризики їх діяльності.

Ключові слова: ітераційний підхід, інституційна детермінанта, підприємства будівельної галузі

Будівництво - це одна з найважливіших галузей національного господарства. У розвинутих країнах на частку будівництва припадає від 8 до 16% внутрішнього валового продукту, у цій галузі зайнято від 4 до 9% загальної чисельності робітників [1, с. 9].

В реаліях сьогодення будівельна галузь є індикатором рівня розвитку її економіки, адже визначає стан низки секторів, створюючи для них матеріальну базу, матеріально-технічні передумови та забезпечуючи спорудження, ремонт і реконструкцію об'єктів виробничого та невиробничого призначення. Підприємства будівельної галузі є базисною структурною компонентою, які у взаємодії з багатьма іншими галузями промисловості формують будівельний комплекс. Зараз, нестабільна ситуація в галузі призвела до виникнення наступних проблем, що свідчить про необхідність реформування вітчизняної будівельної сфери: низький рівень виробництва, великий відсоток зношення основних засобів галузі, нестача фінансування та значні обсяги незавершеного будівництва, високі транзакційні витрати.

Проблеми розвитку підприємств будівельної галузі висвітлені у працях таких відомих науковців, як С.А. Ушацький, О. В. Сліпенчук, О.А. Тугай, Г.М. Тригер, Ю. А. Чуприна, Ю.П. Шейко.

Основні засади ітеративного аналізу досліджували низка вчених: Д.А. Новіков, М.І. Басс, Н.В. Махров, Е.Г. Яковенко.

В контексті виконання державних стратегічних пріоритетів Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства визначено вектори

реформування будівельної галузі, зокрема: дерегуляція та створення сприятливого інвестиційного клімату, створення містобудівного кадастру, здійснення розвитку регіонів на основі містобудівної документації, формування потужного будівельного комплексу, уніфікація нормативної бази з європейськими нормами технічного регулювання, реалізація громадянами права на житло, енергоефективність та імпортозаміщення в промисловому і цивільному будівництві [5].

Реалізація запропонованих заходів потребує інституційного регулювання розвитку підприємств будівельної галузі через призму фінансових, інфраструктурних, інвестиційно-інноваційних параметрів підтримки державою цього процесу, що в нинішніх формаціях є декларативною, фрагментарною і дисонує між запланованою і отриманою результативністю.

Розглянемо діяльність інституцій, що сприяють розвитку підприємств будівельної галузі (табл.1).

Інституціональне середовище є надскладною системою, що акумулює різновекторні, різноаспектні фактори, що потребує удосконалення формування інституціональних умов й конструювання дієвої моделі регулювання розвитку підприємств будівельної галузі, яка б урахувала особливості виробничо-комерційної діяльності підприємства й трансформувала їх у комплекс відповідних заходів з боку держави.

В інституційному вимірі забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі повинно розглядатися через призму визначення інституцій мікро-, мезо- і макrorівня та економічного оцінювання їх впливу на результативність діяльності виробничо-економічної системи.

Здійснення господарсько-комерційної діяльності в будівельному секторі економіки відбувається у певних інституційних умовах, які суттєво впливають на конкурентоспроможність, ефективність, результативність, прибутковість підприємства.

Структурність інституціонального середовища представлена визначальною, багатофакторною сукупністю інституцій, що створюють умови, які конструюють можливості підприємства по відношенню до ринку та власного розвитку. Застосуємо ітеративний підхід для поглибленого вивчення структури, функцій, процесів, цілей та особливостей мікро-, мезо- та макросередовища інституційного забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі.

Характеристика повноважень інституцій, що сприяють розвитку підприємств будівельної галузі

Назва установи, організації	Характеристика повноважень
Верховна Рада України	- визначає основні напрями державної політики у сфері будівництва, архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства та здійснює законодавче регулювання відносин у ній.
Кабінет Міністрів України	- розроблення загальнодержавних, галузевих та місцевих програм у сфері будівництва, архітектури, містобудування, житлово-комунального господарств, а також їх наукове, науково-технічне та фінансово-економічне супроводження; - розроблення та координація органами виконавчої влади в межах їх компетенції нормативно-правових актів, державних норм, правил і стандартів, методичних документів сфері будівництва, архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства.
Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ	- забезпечує формування та реалізує державну регіональну політику, державну житлову політику і політику у сфері будівництва, архітектури, містобудування, житлово-комунального господарства, а також забезпечує формування державної політики у сфері архітектурно-будівельного контролю та нагляду, контролю у сфері житлово-комунального господарства, у сфері інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства, у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, у сфері земельних відносин, землеустрою.
Державна архітектурно – будівельна інспекція	-реалізація державної політики з питань державного архітектурно-будівельного контролю, контролю у сфері житлово-комунального господарства, а саме: - здійснення в межах своїх повноважень державного контролю за дотриманням законодавства, стандартів, нормативів, норм, порядків і правил із зазначених питань.
Органи місцевого самоврядування	-сприяють розвитку житлового будівництва і реконструкції, заміні житлового фонду за рахунок усіх джерел фінансування; -затверджують та виконують місцеві програми комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду, його заміни, беруть участь у розробленні та виконанні відповідних державних і регіональних програм; -забезпечують розроблення і затвердження генеральних планів відповідних населених пунктів, детальних планів територій, проектів забудови та іншої містобудівної документації.
Конфедерація будівельників України	Мета – поліпшення інвестиційного клімату і розвиток будівельної галузі в Україні, а також захист інтересів учасників будівельного ринку. Цілі Конфедерації: 1. Покращення інвестиційного клімату у будівельному комплексі України. 2. Відстоювання інтересів членів Конфедерації, пов'язаних з їхньою професійною діяльністю. 3. Запровадження прозорих правил серед компаній будівельного комплексу, запровадження правил професійної етики та взаємної довіри. 4. В партнерстві з органами державної влади всебічно розвивати будівельний комплекс України. Сформувані комплекс заходів для міжнародного визнання і потенціалу будівельного комплексу України.

(Систематизовано автором на основі [3;5])

Ітерація – це вивчення об'єкта дослідження методом послідовних наближень, суть якого полягає в багатократному повторенні певних дій та операцій. Так, Д.А. Новіков детермінує ітерацію (від лат. *iterativus* – повторюваний) як вивчення внутрішніх процесів будь-якого явища, пізнання його взагалі [4].

Авторський колектив у складі Е.Г. Яковенко, М.І. Басса, Н.В. Махрова вважає, що економічний зміст процесу ітерації зводиться до послідовного розрахунку однотипних ітерацій. Вони відрізняються лише оброблюваною інформацією, але не складом обчислювальних операцій. У загальному випадку ітерація – етап

реалізації обчислювального алгоритму. Процес ітеративного аналізу закінчується, якщо погрішність апроксимації виявляється у припустимих межах. До переваг методів ітеративного аналізу відносяться можливості економічної інтерпретації процесу апроксимації кривих циклів, обліку структурних особливостей цього завдання, використання будь-яких початкових наближень, навіть тих, які на практиці є неприпустимими [7].

Ітерації структури, функції і процесу в певному середовищі дозволяють вивчити властивості кожного елемента окремо та у його взаємозв'язку з іншими. Послідовні ітерації

повинні довести обґрунтованість наших припущень про ці властивості, перевірити їх на сумісність і ліквідувати конфлікти [4].

Розроблено ітераційно-інституційну модель забезпечення розвитку підприємств будівельної

галузі, де за основу взято опис певної множини елементів, їх значень у загальному процесі функціонування системи та припущень про зв'язки між ними (рис. 1).

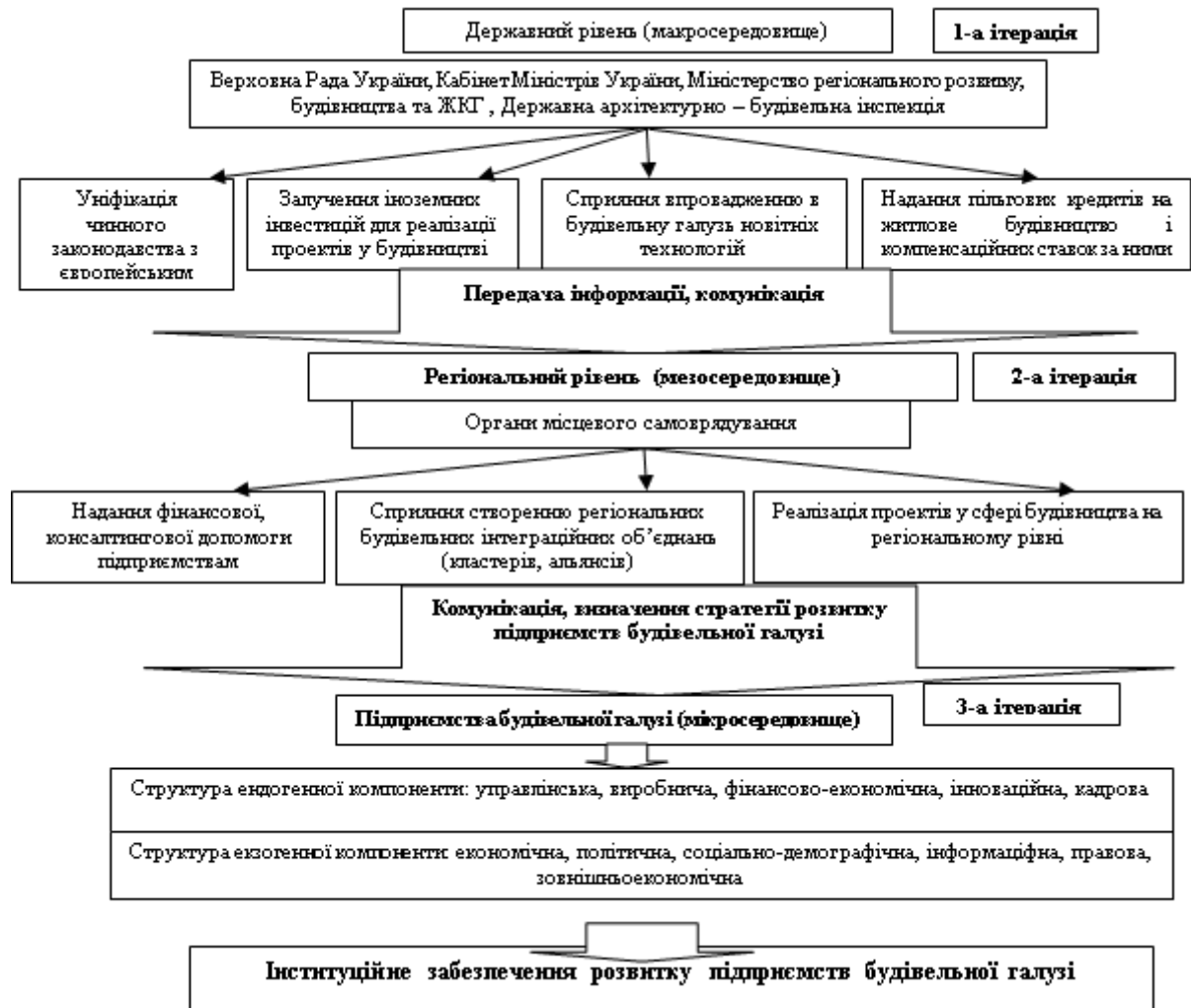

Рис.1. Ітераційно –інституційна модель забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі

Розроблену ітераційно –інституційну модель забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі умовно можна розглядати як тріаду:

- 1-а ітерація характеризує макросередовище;
- 2-а ітерація – мезосередовище, тобто регіональний рівень;
- 3-я ітерація – мікросередовище, яке представлено підприємствами будівельної галузі.

Апология ітерації інституційної детермінанти виправдана наступним:

- 1) можна розробити ітераційно-інституційну модель, в якій представлені зв'язки між її структурними компонентами;
- 2) ітераційний підхід дає можливість відобразити структурність, функції, процеси, цілі, що дозволить ідентифікувати пріоритетні вектори інституційного забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі;

3) надає можливість більш точно визначити внутрішні причинно-наслідкові зв'язки й гармонізувати теорію з практикою.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Багатогранною і широкоаспектною є представлена проблематика інституційного забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі.

Науковою новизною проведеного дослідження є розроблена ітераційно-інституційна модель забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі. В ракурсі розвитку виробничо-економічних систем проведено градацію інституційної детермінанти на три рівні (макро-, мезо- та мікро), що надає можливість визначити пріоритетні вектори упередження та протидії ризикам інституційного забезпечення.

Напрямами подальших досліджень є вивчення практично-прикладних аспектів імплементації розробленої ітераційно-інституційної моделі забезпечення розвитку підприємств будівельної галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ушацький С.А. Організація будівництва / С.А. Ушацький, Ю.П. Шейко, Г.М. Тригер та ін.; За редакцією С.А. Ушацького. Підручник. – К.: Кондор, 2007. – 521 с.
2. Качала Т. Структурні особливості інституційного середовища економіки України / Т. Качала // Економіст. – 2011. – № 11. – С. 18-22.
3. Кірін О.С. Будівельне законодавство. Основні законодавчі акти / Уклад.: Р.С. Кірін, О.М. Пашенко, І.І. Усик. – Д.: Національний гірничий університет, 2013. – Ч. 1– 213 с.
4. Новиков Д.А. Закономерности итеративного научения. М.: Институт проблем управления РАН, 1998. – 77 с.
5. Офіційний сайт Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ [Електронний ресурс]. Режим доступу : [www.http://minregion.gov.ua](http://minregion.gov.ua)
6. Тугай О.А. Формування сучасних моделей організаційних структур для адаптації будівельного виробництва до євростандартів [Електронний ресурс] / О. А. Тугай, Ю. А. Чуприна, О. В. Сліпенчук // Управління розвитком складних систем . - 2011. - Вип. 6. - С. 77-83.
7. Яковенко Е.Г. Циклы жизни экономических процессов, объектов и систем / Е.Г. Яковенко, М.И. Басс, Н.В. Махров // – М.: Наука, 1991. – 192 с.

АННОТАЦИЯ

В статье предложено итерационно-институциональную модель обеспечения развития предприятий строительной отрасли, что позволит идентифицировать пробелы и предотвратить риски ее деятельности.

Ключевые слова: итерационный подход, институциональная детерминанта, предприятия строительной отрасли

ANNOTATION.

In the article an iterative model-institutional provision of construction enterprises that provide the opportunity to identify gaps and prevent risks of their activities

Keywords: iterative approach, institutional determinants, enterprises of construction industry

УДК 693.69.001.5

И.А. Менейлюк, г. Одесса

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МИНЕРАЛОВАТНОГО УТЕПЛИТЕЛЯ РАЗЛИЧНОЙ ПЛОТНОСТИ В ВЕНТИЛИРУЕМЫХ ФАСАДАХ

В работе приведены результаты исследований о возможности и эффективности использования минераловатного утеплителя различной плотности в вентилируемых фасадах с учетом эксплуатационных затрат. Показано изменение коэффициента сопротивления теплопередаче при эксплуатации вентилируемых фасадных систем в результате выветривания минераловатного утеплителя различной плотности.

Ключевые слова: вентилируемый фасад, минераловатный утеплитель, выветривание, сопротивление теплопередаче, эксплуатационные расходы, эффективность, ветрозащитная мембрана, термомониторинг, энергоэффективность.

Термомониторинг зданий, построенных в последние десятилетия, показывает значительные (до 65%) потери тепла через ограждающие конструкции. Эти потери в сочетании с растущей стоимостью энергоносителей формируют существующую проблему защиты зданий от потерь тепла. Одним из путей решения этой проблемы является использование эффективных технологий теплоизоляции фасадов. В то же время, начиная с 60-х годов прошлого столетия, в нашей стране и за ее пределами возведено огромное множество зданий, не отвечающих требованиям современных нормативных документов по теплоизоляции ограждающих конструкций [1]. Так, показатель сопротивления теплопередаче до 1996 года составлял 1.0 - 1.2 м²·К/Вт, в настоящее время – 2.8-3.3 м²·К/Вт [2]. Поэтому проблема повышения энергоэффективности зданий является важной задачей общества.

Использование вентилируемых фасадных систем для утепления зданий является одним из наиболее эффективных способов решения этой проблемы с точки зрения сохранения тепловой энергии внутри здания и уменьшения затрат на энергоносители.

Одной из основных составляющих устройства вентилируемых фасадных систем